

Hij was communicatiemanager bij BASF toen het licht uitging. Schrijven hielp. En nu debuteert hij met een roman over een castrat-zanger. **Ontbijt met De Tijd.**

Daan Esch

'Ik ben mijn burn-out dankbaar'

GWEN DECLERCK

In Bar'rique, een ontbijt- en lunchplek in de Boomgaardstraat in Antwerpen, heeft een ober een slechte dag. 'Hebben jullie misschien tijd in jullie theeassortiment?', vraagt Daan Esch (49) met zijn vriendelijke glimlach. Neen, brot de ober. De ochtendstond heeft weinig goud in de mond.

Daan Esch is nochtans in opperste stemming. Enkele weken geleden werd zijn debuutroman 'STEM' voorgesteld in De Munt, begeleid door de engelenstem van de Italiaanse mezzosopraan Anna Bonitatibus. Peter De Caluwe, de intendant van De Munt, noemde Eschs eerste-ling 'een meesterlijk debuut'. De voorbije weken volgden nog literaire recitals, onder meer in de Singel.

Maar buiten de selecte club muzikliefhebbers met een zwak voor dikke boeken wil de verkoop nog niet vlotten. Esch heeft tonnen ervaring als communicatie-, brand- en marketingmanager. Maar bij het vermarkten van een boek komt die maar matig van pas. Naar de boekenbeurs - waar Esch dezer dagen signeert - komen mensen toch vooral om een glimp op te vangen van Pascale Naessens of Pieter Aspe. 'Dit zou heel goed een commerciële flop kunnen worden. De eerste druk is op 3.000 exemplaren, wat veel is voor een debuut. Maar we zien wel. Ik laat het los.'

Esch maakt het zijn publiek ook niet gemakkelijk met een turf van 700 bladzijden en een verhaal dat geïnspireerd is door 17de-eeuwse Italiaanse castrat-zangers. 'Ik besef dat. Maar ik móest dit boek schrijven. Het drong zich aan mij op.' Voordat Esch carrière maakte als communicatiedirecteur, onder meer bij de chemiereus BASF, ademde hij muziek. Van kleins af zong hij en speelde hij piano. Na zijn studie economie trok hij naar de rijkuniversiteit van Groningen om cultuurmanagement te studeren.

'Ik heb stage gelopen bij de Opéra de Lyon en ben nadien intendant geworden voor het Symfonieorkest Vlaanderen. Mijn liefde voor castrat-zangers deed ik op bij de Vlaamse opera, waar ik een tijd als dramaturg werkte. Wij programmeerden elk seizoen één barokopera. Ik heb toen veel research gedaan naar castrat-zangers.'

Hij ontwikkelt zijn zalige groene thee behendig rond een lepelje. De toppers van toen kun je vergelijken met de topvoetballers van nu. Hun gage was om van achterover te vallen. Als ze ergens optraden, stonden mensen aan te schuiven aan de opera. Er ontstonden zelfs opstoppingen aan de stadspoorten. De eerste files.

Hij bestelt een gezond ontbijt - yoghurt, rode vruchten en granola. 'Ik heb ooggetuigenverlagen gelezen. Toeschouwers gedroegen zich als verliefde pubers en vielen in katzwijm. Exotische toestanden, te vergelijken met het gedwep met The Beatles. Heel vreemd, want eigenlijk had het iets weg van een freakshow. Doordat jongetjes voor de puberteit gecastreerd worden - hun zaadleiters worden doorgesneden en hun testikels verwijderd - krijgt de hypofyse nooit het signaal dat de groei mag stoppen.'

Op oude karikaturen zie je castraten afgebeeld als reuzen. Dat is overduidelijk, maar ze waren wel groter dan gemiddeld. Bovendien hadden ze een grotere borstkas en een grotere longinhoud. Met als gevolg dat componisten, zoals Händel - die muziek schreef voor castraten - partijen voor hen componeerden die een extreme ademcontrole vereisen. Vandaag moet zo'n frase sneller gezongen worden omdat

Ontbijt met De Tijd

Antwerpen, 9.28 uur, Bar'rique

Met communicatiemanager Daan Esch praten we over het verwijderen van testikels, over slapeloze nachten en over de monocultuur bij multinationals, waar hij niet langer deel van wil uitmaken.

Een kortsluiting, beter kan ik het niet omschrijven. Mijn hele systeem ging in shutdown.

Castraten hebben niet alleen een hoge stem. Ze zijn ook groter dan gemiddeld en hebben een grotere longinhoud.

de zangers anders tussendoor naar adem moeten happen.'

'Wellicht verdaart dat waarom toehoorders in katzwijm vielen. Castraten deden onmenselijke dingen met hun stem. Als je luistert naar muziek, past je ademhaling zich aan de frasering aan. De castraten brachten hun publiek in ademnood. Letterlijk.'

In zijn roman 'STEM' onderzoekt Esch de schaduwkant van het succes. 'Dat de castrat-zangers de podia veroverden, is het gevolg van een besluit van paus Sixtus V. Hij bepaalde in 1588 dat vrouwen niet mochten zingen in de pauselijke staten. Om die hoge stemmen toch te laten horen, werden jongetjes met een mooie stem gecastreerd. In de hoogdagen werden in Italië 4.000 jongetjes per jaar clandestien gecastreerd. Een op de vier overleefde de operatie. Wie het haalde, stond voor een loodzware opleiding. Hun wachste een leven buiten de maatschappij. In het strikt katholieke Italië mochten castraten immers niet huwen, omdat ze toch geen nakomelingen konden verwekken. Ze werden op handen gedragen in de opera, maar daarbuiten schaamden mensen zich voor hen. Ouders die hun zoonje hadden laten castraten, durfden dat niet openlijk te zeggen. Ik heb de meest onwaarschijnlijke leugens gelezen: dat de ganzen hun zoonje net daar hadden gebeten...'

Als je hem zo over 'zijn castraten' hoort vertellen, roerend in zijn kop thee, vraag je je af hoe het komt dat dat boek niet al twintig jaar geleden is geschreven. 'Ik moest eerst zelf mijn stem nog vinden', reageert hij. 'Ik heb een zakelijke kant en een fingevoelige, creatieve kant. En mijn twee hersenhelmen vragen allebei evenveel aandacht.'

Op een bepaald moment kreeg hij het moeilijk in het culturele wereldje. Hij was toen casting officer bij De Munt. 'Een bijzondere job, want ik mocht stemmen zoeken. Omdat de contracten voor toekomstige producties drie jaar op voorhand worden afgesloten, moet je heel goed luisteren naar de kleur en de mogelijkheden van een stem, en proberen in te schatten hoe die stem over enkele jaren zal klinken. Zal die zanger de lichtheid en

de souplesse kunnen behouden, of wordt de stem zwaarder en zal die meer geschikt voor dramatische rollen? Als je je vergist en je cast mensen voor rollen die niet bij hun stem passen, vermink je hun stem. Zo kan je carrières breken. Als je een stem op het juiste moment een ambitieuze rol geeft, kan je iemands carrière boosten.'

'Ooit was ik naar Zweden gevlogen om naar een zangeres te luisteren die niet paste voor de rol. Ik zat in mijn hotelkamer en plots dacht ik: hoeveel heeft dit uitstapje eigenlijk gekost? Wat levert het op? Als econoom wil ik graag dat de rekeningen aan het einde van de rit kloppen. Maar in de culturele sector van toen - vandaag is dat gelukkig wel anders - lag niemand daar wakker van. De mentaliteit was: wij mogen putten maken. Aan het einde van het jaar past de staat toch keurig bij. Bij mij wrong dat. 'Maar ik ben de staat!' Die gedachte kon ik moeilijk afzetten.'

Hij maakte de overstap naar de privé en ging als marketing- en communicatiemanager aan de slag. Bij BASF zijn laatste werkgever, heeft hij tien jaar gewerkt. Hij verhuisde zelfs naar Ludwigshafen, waar de hoofdzetel ligt. In 2014 keerde hij naar Antwerpen en werd hij hoofd communicatie. Maar twee jaar geleden ging 'het licht uit', zoals hij het verwoordt. 'Ik kreeg een burn-out. En ik had het niet willen zien aankomen. Ik was ervan overtuigd dat ik de controle had. Oké, het was veel en ik voelde me vaak moe. Maar ik was toch de man die elke job tot een goed einde bracht, zelfs *the job that nobody gets done?* Maar toen zei mijn lichaam: stop.'

'Eerst werd ik een paar keer kort na elkaar ziek. Terwijl ik zelden of nooit ziek ben. Ik herinner me mijn laatste meeting bij BASF. Ik moest scherp zijn. Dat lukte tot de vergadering voorbij was. Daarna voelde het alsof iemand de stekker uit me trok. Al mijn energie vloeide weg. Heel akelig, want het was nog maar vier uur in de namiddag. Ik heb toen gezegd: sorry jongens, ik moet naar huis. Eens thuis kon ik niet meer slapen, hoewel ik me totaal uitgeput voelde. Ik kon ook nergens meer op focussen. Dat was angstaanjagend, omdat ik gewend was ingewikkelde dossiers snel uit te vlooiën.'

'Een kortsluiting, beter kan ik het niet omschrijven. Een bepaald circuit is zo overbelast geraakt dat mijn hele systeem in shutdown ging. Mijn batterijen waren leeg

en raakten niet meer opgeladen omdat ik ook de reservebatterij had opgebruikt.'

Een jaar duurde de insomnie. Na een poos begon hij te schrijven, een half uur per dag. 'Ik sliep gemiddeld drie uur per nacht. Tussen de slapeloze nachten door was schrijven het enige wat lukte.' Hij had op zijn computer bestanden vol research, de uitgeschreven verhaallijnen van een onaf boek. 'Ik vond maar geen einde. En plots kwam het. Het is geen boek over burn-out, maar zonder zou ik dat slot nooit bedacht hebben. Ik had nog niet genoeg geleefd om het te bedenken.'

Daaral vreemd klinken, maar ik ben mijn burn-out ontzettend dankbaar. Toen ik die eerste week naar de dokter ging, zei hij: laat me u wat slaappillen voorschrijven. Slikken en weer aan de slag. Ik heb die pillen niet geslikt. Wel heb ik lang en hard in de spiegel gekeken.'

'Ik ben heel goed in de juiste vragen stellen, in blinde vlekken bij een ander aanwijzen. Daarom was ik ook zo goed in mijn job. Maar mijn eigen blinde vlekken zag ik niet. Ik wist wel waar ik goed in was, maar niet wie ik was of waar ik van droomde, wat mij energie gaf.'

En nu? Niet terug naar de wereld van de multinationals, dat staat vast. Of hij een degout heeft overgehouden aan 'corporate life'? Neen, ik heb daar ontzettend veel geleefd. Ik heb me daar aan *top of the world* gevoeld. Maar ik wil niet meer werken in een omgeving waar ik me zo hard moet aanpassen. Mijn fingevoeligheid was in mijn job als communicatiemanager mijn grootste troef - ik voelde dingen sneller aan dan anderen. Maar voor het overige werd ik toch vooral geacht me te conformeren aan de rollen, sjablonen, functieomschrijvingen waar zo'n bedrijf mee aan elkaar hangt. Ik heb het voorbije jaar mijn eigen communicatiebedrijf oppgericht, Authenticon. Nu ik mijn eigen stem gevonden heb, wil ik ook anderen daarbij helpen. Ik wil voortaan enkel nog mezelf zijn. Zonder dat mijn linker- of rechterhersenhelft ergens in een hoekje moet zitten wegkijven.'

Lees 'Ontbijt met De Tijd' ook op www.tijd.be/ontbijt